

اعلمی، ۱۳۹۳ق؛ **النهاية: الطوسی** (م. ۴۶۰ق.)، به کوشش آغا بزرگ تهرانی، بیروت، دار الكتاب العربی، ۱۴۰۰ق؛ **وسائل الشیعه: الحر العاملی** (م. ۱۱۰۴ق.)، قم، آل البيت (ع)، ۱۴۱۲ق؛ **الوسيلة الی نیل الفضیله: ابن حمزه** (م. ۵۶۰ق.)، به کوشش محمد الحسون، قم، مكتبة النجفی، ۱۴۰۸ق.

سید عباس رضوی، سید جعفر صادقی فدکی

احرام كعبه: نمایان شدن پوشش سفید

كعبه بر اثر بالا بردن پرده آن

بر پایه سنتی تاریخی، در اواخر ذی قعدة پرده خانه خدا از چهار سو حدود يك قامت و نیم بالا زده می شود. در این حال، لایه زیرین و سفید پوشش كعبه نمایان می گردد و حالتی همانند حج گزاران احرام بسته می یابد که در اصطلاح به آن «احرام كعبه» می گویند.^۱ از این حالت به تسمیر كعبه نیز تعبیر می شود.^۲ (تصویر شماره ۱۸)

به گفته برخی، نخستین کسی که چنین کرد، مأمون عباسی بود.^۳ پاسداشت این سنت از آن روست که قداست پرده كعبه حفظ شود و با

قم، مكتبة النجفی، ۱۴۰۴ق؛ **مستند الشیعه: احمد النراقی** (م. ۱۲۴۵ق.)، قم، آل البيت (ع)، ۱۴۱۵ق؛ **مسند احمد: احمد بن حنبل** (م. ۲۴۱ق.)، بیروت، دار صادر؛ **المعتبر: المحقق الحلی** (م. ۶۷۶ق.)، مؤسسة سید الشهداء، ۱۳۶۳ش؛ **معتمد العروة الوثقی: محاضرات الخوئی** (م. ۱۴۱۳ق.)، الخلیالی، قم، مدرسة دار العلم، ۱۴۰۴ق؛ **المعتمد فی شرح المناسک: محاضرات الخوئی** (م. ۱۴۱۳ق.)، الخلیالی، قم، مدرسة دار العلم، ۱۴۱۰ق؛ **معجم الفاظ الفقه الجعفری: احمد فتح الله، الدمام**، ۱۴۱۵ق؛ **معجم لغة الفقهاء: محمد قلعه جی، بیروت**، دار النفاثس، ۱۴۰۸ق؛ **معجم مقاییس اللغة: ابن فارس** (م. ۳۹۵ق.)، به کوشش عبدالسلام، قم، دفتر تبلیغات، ۱۴۰۴ق؛ **مغنی المحتاج: محمد الشربینی** (م. ۹۷۷ق.)، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۳۷۷ق؛ **المغنی: عبدالله بن قدامه** (م. ۶۲۰ق.)، بیروت، دار الکتب العلمیه؛ **المفصل: جواد علی، بیروت**، دار العلم للملایین، ۱۹۷۶م؛ **المقنعه: المفید** (م. ۴۱۳ق.)، قم، نشر اسلامی، ۱۴۱۰ق؛ **من لا یحضره الفقیه: الصدوق** (م. ۳۸۱ق.)، به کوشش غفاری، قم، نشر اسلامی، ۱۴۰۴ق؛ **مناسک الحج: السیستانی، قم**، چاپخانه شهید، ۱۴۱۳ق؛ **مناسک الحج: وحید الخراسانی؛ منتهی المطلب: العلامة الحلی** (م. ۷۲۶ق.)، چاپ سنگی؛ **مواهب الجلیل: الخطاب الرعینی** (م. ۹۵۴ق.)، به کوشش زکریا عمیرات، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۶ق؛ **موسوعة الفقه الاسلامی: مؤسسة دائرة معارف الفقه الاسلامی**، ۱۴۲۸ق؛ **الموسوعة الفقهیة المیسره: محمد علی الانصاری، قم**، مجمع الفكر الاسلامی، ۱۴۱۵ق؛ **المهذب: القاضی ابن البراج** (م. ۴۸۱ق.)، به کوشش مؤسسة سیدالشهداء (ع)، قم، نشر اسلامی، ۱۴۰۶ق؛ **المیزان: الطباطبائی** (م. ۱۴۰۲ق.)، بیروت،

۱. رحلة ابن جبير، ص ۱۲۸؛ رحلة ابن بطوطه، ج ۱، ص ۴۰۴؛ سفرنامه حجاز، ص ۲۳۱.
 ۲. شفاء الغرام، ج ۱، ص ۲۴۶-۲۴۷.
 ۳. مکه و مدینه، ص ۶۵.

هجوم زائران مشتاق آسیب نبیند.^۱ در این روز، به رسم جشن، در کعبه به روی همگان گشوده می‌شد^۲ و با نصب پرده جدید در روز عید سعید قربان، کعبه از احرام خارج می‌گشت.^۳ ابن جبیر (م. ۵۴۰ق.) احرام کعبه را در روز ۲۷ ذی‌قعدة هم‌زمان با روز فتح مکه گزارش کرده است.^۴ فاسی (م. ۸۳۲ق.) سخن او را گزارش کرده و افزوده که پرده کعبه روز ۲۵ ذی‌قعدة بالا می‌رود و در ۲۷ ذی‌قعدة کارگزاران کعبه قسمتی از پرده کعبه را که بالا برده‌اند، افزون بر بخش‌هایی دیگر تا روی در کعبه را قطع می‌نمایند و در روز عید قربان نیمه بالای پرده را عوض می‌کنند.^۵

فاسی احتمال داده است که دلیل بریدن نیمه از پرده کعبه به دست کارگزاران کعبه، فروش زود هنگام آن به حاجیان مصری و شامی است که معمولاً در روزهای نخست ذی‌حجه وارد مکه می‌شدند. در گذشته شماری از حاجیان دیرتر به مکه می‌رسیدند و بی‌درنگ رهسپار عرفات می‌شدند و خرید بخش‌هایی از پرده کعبه را به روزهای پس از اعمال وامی‌گذاشتند و با توجه به این که پرده

در روز عید قربان عوض می‌شد، آن را خریداری می‌کردند.^۶

◀ منابع

رحلة ابن بطوطه: ابن بطوطه (م. ۷۷۹ق.)، رباط، آکادیمیة المملكة المغربية، ۱۴۱۷ق؛ رحلة ابن جبیر: محمد بن احمد (م. ۶۱۴ق.)، بیروت، دار مکتبة الهلال، ۱۹۸۶م؛ سفرنامه حجاز: محمد لیبیب البتونی، ترجمه: انصاری، تهران، مشعر، ۱۳۸۱ش؛ شفاء الغرام: محمد الفاسی (م. ۸۳۲ق.)، به کوشش مصطفی محمد، مکه، النهضة الحدیثه، ۱۹۹۹م؛ مکه و مدینه تصویری از توسعه و نوسازی: عبیدالله محمد امین کردی، ترجمه: صابری، تهران، مشعر، ۱۳۸۰ش.

مرتضی ذبیح‌اللهی

احزاب: از مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین غزوه‌های پیامبر در برابر مشرکان به سال پنجم ق.

احزاب جمع حزب به معنای گروه است^۷ و به نبردی گفته می‌شود که در آن قریش و هم‌پیمانانش از عرب و یهود به مدینه یورش بردند. در این نبرد، پیامبر ﷺ و مسلمانان برای

۱. رحلة ابن جبیر، ص ۱۲۸.

۲. رحلة ابن جبیر، ص ۱۲۸.

۳. شفاء الغرام، ج ۱، ص ۲۴۷-۲۴۸.

۴. رحلة ابن جبیر، ص ۱۴۳؛ شفاء الغرام، ج ۱، ص ۲۳۸، ۲۴۷.

۵. شفاء الغرام، ج ۱، ص ۲۳۸.

۶. شفاء الغرام، ج ۱، ص ۲۲۸-۲۳۹.

۷. النهایه، ج ۱، ص ۲۷۶. «حزب»: لسان العرب، ج ۱، ص ۳۰۸؛ تاج

العروس ج ۱، ص ۴۱۶.